

STAREHE GIRLS' CENTRE MOCK EXAMINATION 2025

MWONGOZO WA KUSAHIHISHA KARATASI YA PILI

UFAHAMU

- (a) Uvutaji sigara/tumbaku.
Madhara ya uvutaji sigara/tumbaku 1x2=2
- (b) (i) Husababisha saratani
(ii) Husababisha shida za macho na masikio.
(iii) Huathiri mifupa na meno.
(iv) Husababisha magonjwa ya moyo na vidonda vya tumbo. 3 x 1
- (c) - Madhara kwa njia ya uzazi huifanya iwe vigumu kuhimili.
- Ni rahisi kwao kuzaa njiti.
- Huzaa watoto wepesi.
- Huweza kusababisha kifo cha mtoto aliye tumboni.
- Mtoto huweza kuzaliwa akiwa na kasoro.
- Mimba huweza kutunguka. 4 x 1
- (d) Ndio: Kwa kila sekunde nane mtu mmoja hufa duniani kwa sababu ya kutumia tumbaku/kwa siku watu 10,800 hufa. 1 x 2
- (e) - Ngozi ya mvutaji hukauka/fanya mtu kuonekana mzee.
- Vidole hugandwa na kutu ya sigara.
- Kucha za vidole hugeuka rangi vikawa vya manjano/hudhurungi.
- Nywele hukosa nguvu
- Nywele hung'oka mapema. Zozote 3 x 1
- (f) Kwamiliwa/kataliwa. 1 x 1

2. UFUPISHO

- (a) Umuhimu
- Ukuaji wa uchumi.
- Kupata bidhaa kutoka nchi nyingine.
- Masoko kwa bidhaa yake.
- Huduma za kitaalamu.

- Hukuza ushirikiano wa kimataifa.
- Hukuza ushindani.
- Ushirikiano wa kisiasa.

$$7 \times 1 = 7$$

- (b) - Masoko huru yanayoleta ushindani wa wafanyibiashara wadogo.
- Biashara kufungwa.
 - Ucheleweshaji, wa bidhaa zilizoagizwa.
 - Bidhaa kuchukua mda.
 - Bidhaa duni huweza kupenyezwa.
 - Ulanguzi wa madawa.

$$6 \times 1 = 6$$

$$\text{Mtiririko} = 2$$

1. MATUMIZI YA LUGHA

a) i) Mitume hao sio ambao tunaowajua.

$$4 \times \frac{1}{2} = 2$$

ii) Wasikilizaji sasa wanaburudika kwa muziki kutoka idhaa ya taifa.

$$\text{Tuza } 1 \times 2 = 2$$

b Angecheza kiustadi angeshinda katika mchezo ule.

$$\text{Zozote } 4 \times \frac{1}{2} = 2$$

c) Wakati uliopita, hali ya kuendelea

$$1$$

Wakati uliopita, hali isiyodhihirika

$$1$$

d) i) Mbona hawawezi kulia wakiwa hapa/ (Kitumizi)

$$1$$

- Mbona hawawezi kulila(tunda / boga/nk) wakiwa hapa

ii) - Mbona hawawezi kula wakiwa hapa?

- Mbona hawawezi kulia wakiwa hapa

$$1$$

e i) ufizi /t/ /d/, /s/z/ /n/ /l/ /r/

ii) meno /th/ /dh/

f) Kijidole (ii) Dole

$$2 \times 1 = 2$$

g) Sentensi idhihirishe

Mahali

- Sehemu ya kitu
- 'Pamoja na'
- Kielezi namna / jinsi
- Kitumizi
- Swali

$$\text{Zozote } 2 \times 1 = 2 \text{ .Atunge sentensi}$$

h) i) Shairi – kipozi

$$1$$

ii) Mgeni – kitondo

$$1$$

i) i) Nywewa

$$1$$

ii) Pewa

$$1$$

Tuza sentensi sahihi

j) – Kuonyesha neno lilitokatwa

- Kuonyesha mzizi wa neno

- Kugawa silabi

- Kuunganisha sentensi mbili

$$3 \times 1 = 3$$

k)

i) juha -mtu mjinga

Sentensi moja sahihi – alama 1

Jua

i) Jua linaloangaza angani

ii) Fahamu

Sentensi moja sahihi – alama 1

i) i) - Mlango ulikomelewa na Kiyondi alipovisikia vishindo.

$$1$$

ii) - Wachezaji walicheza mpira tu japo mvua ilinyesha sana alasiri hiyo

$$1$$

- Japo mvua ilinyesha sana alasiri hiyo, wachezaji walicheza mpira vizuri tu.

- m) i) Ya masharti / vikwazo
 ii) Ngeli ya ki – vi
 iii) Vitenzi viwili / zaidi kwa wakati mmoja
 iv) Kielezi namna (Kiustadi,Kishujaa, kitoto,nk) $4 \times 1 = 4$
 n) Kitenzi kuwa kivumishi $1 \times 1 = 1$
 o) “Rudi darasani mrejelee madaftari yenu ya kumbukumbu na kuikosoa kazi hii” Mwalimu aliwaagiza wanafunzi.
 p) Tembe ambayo niliimeza ilikuwa chungu. $4 \times \frac{1}{2} = 2$
 q) i) Kutoa hewa mdomoni kwa nguvu $1 \times 1 = 1$ ii) Ujutia
 jambo / tendo / kujifunza $1 \times 1 = 1$
 r)

S			
KN		KT	
N	Š	T	E
Kiatu	Kilichonunuliwa juzi	kimerejeshwa	dukani

Kila kitengo, alama moja $4 \times 1 = 4$

2. ISIMU – JAMII

- a) Lahaja – Tofauti katika matamshi, maumbo na matumizi ya maneno zitokanazo na tofauti za kimaeneo kwa lugha yenye asili moja.
- Husanifiwa na kupata hadhi ya kuwa lugha; K.M chimiini na Kingazija Kiswahili
 - Yaweza kuandikwa: ndoo tulale, mato yaniuma.
- Lafudhi- Matamshi ya mzungumzaji yatokanayo na athari za lugha yake ya kwanza,lugha jirani,maumbile au hadhi katika jamii.
- Hujitokeza kwanza kimatamshi na wala si kimaandishi:
- Piga ugali (pika), utaguja lini? (utakuja),ndoa la mauti (doa) na kulanga kuku(kula) $2 \times 2 = 4$
- b) Sifa za lugha ya misimu:
- Misimu – maneno au semi ziibukazo mahali na zidumuzo kwa muda tu; mzee, kimwana,dot-com,kusota,kupiga ngeta n.k
- i) hupendwa na kutumiwa kwa wingi
 - ii) huambatana na kitushi / tukio.
 - iii) hurahisisha mawasiliano / mazungumzo
 - iv) huzuka na kutoweka baada ya muda
 - v) huweza kuingizwa katika maandishi **zozote $3 \times 1 = 3$**
- c) Sajili ya siasa
- Lugha yenye mvuto / ushawishi ari na mwamko
 - Hubeba porojo na ukinzani
 - Hudokeza ahadi na utendaji bora
 - Hupumbaza na kunata
 - Hulenga kundi / watu fulani **zozote $3 \times 1 = 3$**